Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פּרענומערירען
אונד דער פּרענומעראציאָנס-פּרייז בעגיננט מיט דעם עמפּפֿאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט זיך אין
פּעסט
אלט-נאססע נר' 1.
וואָהין מאן אויך דיא פּרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע פּעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דרייאמאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג.
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " "
פֿירטעליאהריג 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פֿירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פֿירטעליאהריג 2 " " 75 " "

Nr. 25, נייַנטער יאהרגאנג — פּעסט, מאָנטאג יג אדר ה'ת'ר'ל'ז'. — Pest, den 26. Feber 1877.

פּאָליטישע איבערזיכט.

אין דען לעטצטען טאגען דער פֿאָריגען וואָכע האבען נון אין וויען דיא בעראטהונגען דער פֿערשיעדענען רייכסראטהס-פּארטייען שטאטטגעפֿונדען. עס וואורדען זעהר העפֿטיגע רעדען געגען אונגארן געהאלטען, אבער ענדליך פֿאסטע דיא מעהרהייט דער עסטערייכישען „פֿערפֿאססונגס-פּארטייא" דען בעשלוס, דיא אבמאכונגען דער מיניסטער הינזיכטליך דער צוזאממענשטעללונג דעם „פֿערוואלטונגס-אויסשוסעס" אלס אנגעמעססען צו בעטראכטען; ניכט אבער יענע אבמאכונגען, וועלכע זיך אויף דיא ערנעננונג דער וויצע-גובערנערע בעציעהען. דיא מיניסטער וואָללען נעמליך האבען, דאס יעדער וויצע-גובערנער דורך דען בעטרעפֿפֿענדען פֿינאנצ-מיניסטער פֿאָם קאיזער ערנאננט ווערדען זאָלל, דאמיט היעדורך יעדער וויצע-גובערנער פֿאָן זיינען מיניסטערן אבהענגיג ווירד, וואָמיט אלזאָ אויך דער שטאאט דורך זיינע רעגיערונג איינען איינפֿלוס אויף דיא באנק האט. דיא עסטערייכישען אקציאָנערע דער באנק ווינשען אבער, דאס אויך דיא וויצע-גובערנערע ניכט דורך דיא רעגיערונג ערנאננט, זאָנדערן נור דורך דיא אקציאָנערע געוועהלט ווערדען זאָללען. דיעזע הויפּט-שטרייטפֿראגע האט נון דיא פֿערפֿאססונגס-פּארטייא דעם עסטערייכישען רייכסראטהעס ניכט צו גונסטען דער מיניסטער אונד אויך נאָך ניכט צו גונסטען דער אקציאָנערע ענטשיעדען, זאָנדערן זיא פֿאָרלייפֿיג אונענטשיעדען, דאס הייסט: אָ פֿ פֿ ע ן געלאססען, דאמיט מאן ערסט שפּעטערהין אין דען אָפֿפֿענטליכען רייכסראטה-זיטצונגען היעריבער ענטשיידען זאָלל.

נון אבער האט הערר פֿאָן טיסאָ דיא בעדינגונג געשטעללט, דאס ער נור דאנן ווידער דיא אונגארישע מיניסטער-פּרעזידענטען-שטעללע אננימטט, ווענן דיא הויפּט-פּארטייא דעם וויענער רייכסראטהעס צו דען לעטצטען אבמאכונגען שאָן יעטצט איהרע צושטיממונג ערטהיילט. עס איזט יעטצט דעמנאך דיא פֿראגע, אָב דיעזער פֿאָרפֿאלל, דאס דיא הויפּט-פּארטייא דעם וויענער רייכסראטהעס דיא אבמאכונג אין בעצוג אויף דען פֿערוואלטונגס-אויסשוס פֿיר אנגעמעססען ערקלערטע, היננעגען אבער דיא אבמאכונג אין בעצוג אויף דיא ערנעננונג דער וויצע-גובערנערע פֿאָרלייפֿיג נאָך ניכט געביללוגט האט — דיא מיניסטער-קריזיס נאָך ווייטער אין דיא לענגע ציעהען ווירד?

דיא בידערזייטיגען מיניסטער האבען זיך געגענזייטיג פֿערפּפֿליכטעט, פֿיר איהרע אבמאכונגען איינצושטעהען, זאָ דאס ווענן דיא עסטערייכער דיעזע אבמאכונגען פֿערווערפֿען, אויך דיא עסטערייכישען מיניסטער אבדאנקען ווערדען. עס פֿראגט זיך אלזאָ דאהער נאָכמאלס, אָב דיעזע אונענטשיעדענהייט דער עסטערייכער אין בעצוג אויף דיא אבמאכונגען הינזיכטליך דער ערנעננונג דער וויצע-גובערנערע גרונד גענוג צור אבדאנקונג דער מיניסטער אונד צור פֿערווערפֿונג דעם גאנצען אויסגלייכעס ווערע? (זיעהע „נאכטראג".)

וויר בלייבען נון אויך היער ביים שלוס-זאטצע אונזערעס לייט-ארטיקעלס פֿאָן פֿאָריגעס בלאטטע: עס ווערדען נאָך אונגעהייער פֿיעלע רעדען אונד בעראטהונגען אבגעהאלטען ווערדען; אבער אם ענדע ווירד דער נייע אויסגלייך דאָך אנגענאָממען!

זעהען וויר נון, וויא עס מיט דער אויסערטיגען פּאָליטיק אים אללגעמיינען אונד מיט דעם רוסיש-טירקישען קריעגע אינסבעזאָנדערע שטעהט: שאָן איבערמאָרגען ווירד דער צוויא-מאָנאטליכע וואפֿפֿענשטיללשטאנד אבלויפֿען. דיעזען דאָננערסטאג איזט דער ערסטע מערץ אונד נון מיססטען דיא פֿיינדזעליגקייטען ווידער בעגיננען. דיא טירקייא איזט נון אויך שאָן שלאגפֿערטיג; דיא טירקישע רעגיערונג האט אין אמעריקא 620000 נייע געוועהרע בעשטעללט, מיט דערען טראנספּאָרטירונג בערייטס בעגאָננען וואורדע. 62000 קאראבינער (קליינערע פּיסטאָלען) זאממט 20 מיללי‌אָנען פּאטראָנען זינד בערייטס אויס נעוו-יאָרק אין קאָנסטאנטינאָפּעל אנגעלאנגט.

דיא ענטשיידונג איזט אלזאָ נאהע בעפֿאָרשטעהענד. רוסלאנד האט בערייטס ביי דער ענגלישען רעגיערונג אנגעפֿראגט, אָב זיא ווירקליך דיא טירקייא ניכט מעהר אין שוטץ נעהמען אונד רוהיג צוזעהען ווערדע, וויא רוסלאנד דיא טירקייא בעזיעגט, אין וועלכעם פֿאללע רוסלאנד זאָפֿאָרט דען גרענצ-פֿלוס איבערשרייטעט אונד דען קריעג מיט דער טירקייא בעגיננט.

וואס נון דיא פֿריעדענס-פֿערהאנדלונגען צווישען סערביען אונד דער טירקייא בעטריפֿפֿט, זאָ האבען וויר בערייטס געמעלדעט, דאס אונטער דען טירקישען פֿריעדענס-בעדינגונגען אויך דער פּונקט ענטהאלטען איזט, דאס סערביען דיא דאָרטיגען יודען עמאנציפּירען מיססע — אונד גראדע דיעזען פּונקט וויל סערביען ניכט אננעהמען. — ווענן נון דיא טירקייא דורך דיא ניכט-אננאהמע דער יודען-עמאנציפּאציאָן זייטענס סערביענס דען קריעג מיט דעמזעלבען ווידער איינפֿימממט, דאנן ווירד דאס ווירקליך נור איין טירקיש-סערבישער קריעג וועגען דער יודען-עמאנציפּאציאָן זיין!

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (נ א כ ט ר א ג צו דען פֿערהאנדלונגען איבער דיא מיש-עהען אים וויענער אָבער-הויזע.) צו דער יודענפֿריינדליכען רעדע, וועלכע באראָן פֿאָן היע ביי דיעזער פֿעראנלאססונג געשפּראָכען, האבען וויר נאָך פֿאָלגענדע זעטצע נאכצוטראגען. דער רעדנער זאגטע נעמליך: „מיין פֿאָררעדנער, דער הערר ערצ-בישאָף, גלייבטע בעהויפּטען צו קאָננען, דאס דיא עהע צווישען פּערזאָנען פ ע ר ש י ע ד ע נ ע ר קאָנפֿעססיאָן קיינע „איניגע געמיינשאפֿט" הערשטעללען קאָנן. איך ווייס אים דער געשיכטע נור זאָ פֿיעל, דאס אין דען פֿריהערען יאהרהונדערטען צווישען קאטהאָליקען אונד יודען יא זעלבסט צווישען קאטהאָליקען אונד הייַדען גאר הייפֿיג עהען געשלאָססען וואורדען, אָהנע דאס יעמאנד דיעס אלס „אונערלייבט" געהאלטען העטטע. — יא, דיא געשיכטע זאגט אונס, דאס אים זאָלכען מיש-עהען אָפֿט מעננער הערפֿאָרגעגאנגען, דיא ביי ווייטעם פֿראָממער אונד הייליגער וואַרען, אלס זעלבסט דער הערר ערצ-בישאָף! אונד איזט מאן איבערהויפּט אין דער לאגע, דיעזע מיש-עהען צו הינדערן? געוויס ניכט! דער קאטהאָלישע טהייל בראויכט זיך יא נור אלס „קאָנפֿעססיאָנסלאָז" צו ערקלערען, אים פֿאָר דעם בירגערמייסטער איינע מיש-עהע איינצוגעהען. איזט עס אלזאָ ניכט בעססער, ווענן דאס געזעטץ איינפֿאך אויסשפּריכט, דיא עהען צווישען קאטהאָליקען אונד יודען זינד געשטאטטעט. ווענינגסטענס טרייבען וויר דיא לייטע ניכט פֿאָם קאטהאָלישען גלייבען וועג צור קאָנפֿעססיאָנסלאָזיגקייט! מאן איזט צו מיר געקאָממען אונד האט געזאגט: „וויא וואָללען זיא דענן פֿיר דיא מיש-עהען מיט יודען שפּרעכען? איזט אונס דענן דאס יודענטהום ניכט בערייטס איבער דען קאָפּף געוואכסען? האבען דיא יודען דענן ניכט בערייטס אללען האנדעל, אללע איינטרעגליכען אונטערנעהמונגען אין הענדען? וואָללען זיא אלזאָ אויך דיא לעטצטע שיידע-וואנד צווישען קאטהאָליקען אונד יודען ניעדעררייסען? דער יודע האט יא קיין פֿאטערלאנד; ער איזט אין פֿראנקרייך קיין פֿראנצאָזע, אין איטאליען קיין איטאליענער אונד אין עסטערייך קיין עסטערייכער, זאָנדערן ער בלייבט איבעראלל עבען נור „י ו ד ע!" אלליין דורך זאָלך' באָזווילליגע אויספֿעללע ליעס איך מיך ניכט פֿערלייטען. איך קעננע דיא יודען. זיא האבען דען האנדעל, זיא האבען איינטרעגליכע אונטערנעהמונגען אין הענדען, וויל זיא עבען פֿלייסיג, פֿערנינפֿטיג אונד ניכטערן זינד. זאָלכע לייטע מיססען וויר אבער אן אונס אנציעהען, ניכט אבער פֿאָן אונס פֿערשטאָססען. דאנן ווירד אבער דער יודע אויך דעם פֿאטערלאנדע זיך ענגער אנשליעסען. הייטע זוכען וויר דען יודען בלאָס אויף, ווענן וויר פֿאָן דעמזעלבען איינען נוטצען האָפֿפֿען, פֿערשטאָססען איהן אבער ווידער, זאָבאלד וויר זיינער ניכט מעהר בענאָטהיגען. דעסהאלב קעהרט ער אויך אונס דען ריקען. עבען דורך דיא מיש-עהען, דורך דיא ניעדעררייסונג אללער שיידע-וועגדע, ווערדען וויר דיא יודען געווינגען. אונד ווענן דער הערר פֿאָררעדנער אויף ג א ל י צ י ע ן הינווייזט, זאָ זאגע איך, דאס דער פֿראָממע קאטהאָלישע בייער זיך גליקליך שעטצען מיססטע, ווענן איהם איין פֿראָממעס יידישעס וויב צור זייטע שטינדע! דיעזע ווירדע אין זיינעם הויז אָרדנונג אונד ארבייטסלוסט שאפֿפֿען; דיעזע ווירדע איהן פֿאָן דער טרונקזוכט אבהאלטען: זיא ווירדע אים איהם ערסט איינען „מענשען" בילדען." — עס זינד דיעס געוויס זעהר שאָנע וואָרטע. טראָטצדעם איזט עס אונס ליעבער, דאס הערר באראָן פֿאָן היע דיעסמאל דורכגעפֿאללען איזט, דא וויר פֿאָן מיש-עהען ניכטס וויססען מאָגען. —

* (א י י נ ע א ר ב י י ט ס - א ו י ס ש ר י י ב ו נ ג פֿ י ר ד א ס ס ע מ י נ א ר.) דא דער סעמינאר-בוי בערייטס פֿערטיג איזט, זאָ וואורדען זייטענס דעם קולטוס-מיניסטעריאומס דיא ארבייטען פֿיר דיא אינגערע איינריכטונג אויסגעשריעבען, דאמיט יעדער אויף דיא איבערנאהמע דיעזער ארבייטען קאָנקוררירען קאָננע. דיא פֿאָללשטענדיגע אינגערע איינריכטונג איזט פֿאָרלייפֿיג אויף דען בעדייטענדען בעטראג פֿאָן 33,041 גולד' 50 קר' בערעכנעט, דיא שמיקונג דעם א ל ט א ר ס (וואס ווירד דאס זיין?) מיט 595 גולדען. דיא אָפֿפֿערטע קאָננען ביז 5-טען מערץ מיטטאגס 12 אוהר אין דער זעכסטען סעקציאָן דעם קולטוס-מיניסטעריאומס איינגערייכט ווערדען. — דיעזע נאכריכט ענטנעהמען וויר דען היעזיגען פּאָליטישען בלעטטערן. וויר בעגרייפֿען אינדעס דאס גאנצע ניכט. זאָפֿיעל איזט בעקאננט, דאס דער רייכסטאג אים יאהרע 1874, נאכדעם דער ערסטע דיעספֿעלליגע בעריכט דעם קולטוס-מיניסטעריאומס צ ו ר י ק ג ע ו י ע ז ע ן וואורדע, הערן טרעפֿאָרט בעאויפֿטראגטע, בעטרעפֿפֿס דעם סעמינארס קיינען שריטט ווייטער צו טהון, בעפֿאָר ער איינען נייען בעריכט אונטערברייטעט אונד בעפֿאָר דאס פּארלאמענט היעריבער בעשלוס גע-

נאכבעמערקונגען
צו דעם בעענדעטען ראָמאן „דער שטערן-זעהער".

I.

צו דעם אין פֿאָריגעם בלאטטע בעענדעטען ראָמאן „דער שטערן-זעהער" וואָללען וויר היער נאָך מאנכעס אלס ערגענצונג נאכטראגען.

דער אברבנאל איזט בייא יענען יודענ-פֿערפֿאָלגונגען ניכט אומגעקאָממען, זאָנדערן שטארב איינעם נאטירליכען טאָדעס. פֿאָן גענואַ קאם ער נאָך קאָרפֿו אונד פֿאָן דא נאָך ווענעדיג, וואָ ער אים יאהרע 1508 געשטארבען איזט. זיינע לייכע ווארדע נאָך פּאדובה געבראכט אונד דאָרט בעערדיגט.

II.

זייט דער אבשאפֿפֿונג דער אינקוויזיציאָן (אים יאהרע 1821) האבען זיך וויעדער מעהרערע יודען אין ליסאבאָן (הויפּטשטאדט פֿאָן פּאָרטוגאל) ניעדערגעלאססען, וועלכע אבער נור אלס פֿרעמדלינגע געדולדעט ווערדען. דיא דאָרטיגען איינהיימישען אבקאָממלינגע דער יודען זינד גענצליך קאטהאָליש געוואָרדען, בעוואהרען אבער עבענפֿאללס נאָך ערינגערונגען אים פֿריהערען צייטען. איינינע יודען אין פּאָרטוגאל שטעהען אלס ענגלישע אונטערטהאנען אונטער ענגלישעם שוטצע. — עס זאָללען יעטצט אין פּאָרטוגאל געגען 2500 יודען זיין. אין ליסאבאָן זינד דרייא סינאגאָגען: אבער נור אין פּריוואט-הייזערן, דענן אָפֿפֿענטליך געטרייט מאן זיך נאָך ניכט, איינע סינאגאָגע צו גרינדען.

III.

פֿאָן דעם בעריהמטען יידישען מוזיקער יעקב הלוי עקסיסטירט איינע גראָסע „אָפּער" אונטער דעם נאמען „דיא יידין". דער שויפּלאטץ דיעזער אָפּערנ-געשיכטע איזט דיא שטאדט קאָנשטאנץ (אין דייטשלאנד), אונד דיא צייט דערזעלבען דאס יאהר 1414, אלזאָ נאָך אום 78 יאהרע פֿריהער אלס דיא צייט אונזערער געשיכטע. דער אינהאלט דיעזער אָפּערנ-געשיכטע איזט אונגעפֿעהר פֿאָלגענדער:

אין דאס הויז דעם רייכען יידען אליעזר אין קאָנשטאנץ קאם איין יונגער היבשער מאנן אונד גאב זיך אלס איינען יידישען מאלער אוס. דיעזער מאלער וואר אבער דער קאיזערליכע פּרינץ לעאָפּאָלד, דער זיך אין אליעזר'ס טאָכטער, דיא עבענפֿאללס רעכא געהייסען האט, פֿערליעבטע. דיא אבזיכט דעם פּרינצען וואר אבער קיינע עהרליכע, ער וואָללטע דיעזע יידין בלאָס פֿערפֿיהרען, דענן ער וואר בערייטס מיט איינער פּרינצעססין פֿערלאָבט. רעכא אבער וואר אין דען אנגעבליכען יידישען מאלער ווירקליך פֿערליעבט, זיא וויססטע יא ניכט, דאס ער כריסט אונד פּרינץ איזט. ערסט אלס דער פּרינץ דיא פּרינצעססין הייראטען זאָללטע, אונד אלס רעכא אויך אונטער דען נייגערינגען, דיא דיעזעם גראָסע פֿעסט מיטאנזעהען וואָללטען, וואר, דא ערקאנגטע זיא ערסט, דאס זיא בעטראָגען ווארדע, אונד האט זעלבסט דען פּרינצען אין געגענווארט זיינער בראוט אונד דער גייסטליכקייט אלס איינען מיין-איידיגען פֿערפֿיהרער איינער יידין פֿערראטהען. דער קארדינאל בראָגני פֿעראורטהיילטע אויך דען יידען אליעזר זאממט רעכא אונד פּרינצען צום טאָדע. אליעזר ערינגערטע דען קארדינאל, דאס אויך ער איינסט איינע טאָכטער האטטע, דיא איהם אבער פֿערלאָרען גינג. דער קארדינאל באט נון דען יידען, ער מאָגע איהם זאגען, וואָ זיינע טאָכטער זייא; דער ראכע-זיכטיגע יידע וואָללטע איהם דאס ניכט זאגען, זאָנדערן ערסט, אלס רעכא שאָן אין דיא פֿלאממען געשטירצט ווארדע, דא זאגטע איהם דער יידע פֿאָלל ראכע אונד שאדענ-פֿריידע: „יעצט האסט דיא דיינע איינענע טאָכטער פֿערבראנגט!"

דיעזע אָפּערנ-געשיכטע איזט אבער נור נאָך דער וואהרען שפּאנישען געשיכטע, דיא וויר עבען בראכטען, נאכגעדיכטעט — אונד עס בעפֿרעמדעט אונס, דאס דער יידישע אָפּערנ-דיכטער הלוי דיעזע שפּאנישע געשיכטע מיט אל המון זאָ פֿערפֿעלשט אונד פֿערדרעהט, אונד זיא נאָך אום 78 יאהרע פֿריהער נאָך קאָנשטאנץ פֿערלעגט האט. וויר האבען מעהרערע געשיכטס-פֿאָרשער בעפֿראגט אונד אללע בעהויפּטען, דאס דיא אָפּערנ-געשיכטע „דיא יידין" נור ערדיכטעט, אונד דער וואהרען שפּאנישען געשיכטע נאכגעאהמט איזט. אום זאָ מעהר וואונדערט עס אונס, דאס הלוי דעם יידען אליעזר איינען זאָלכען שלעכטען ראכע-זיכטיגען כאראקטער צודיכטעט. דיעזע גראָסע אָפּער ווירד אין אללען טהעאטערן אויפֿגעפֿיהרט, אונד עס שמערצט אונס, דאס מאן דען קאטהאָלישען צוהערערן אונד צושויערן איינען יידען אלס זאָ שרעקליך ראכע-זיכטיג פֿאָרפֿיהרט.

IV.

דער נאמע „אל המון" גילט נאָך היינטע אין שפּאניען אלס בעצייכנונג דער האָכסטען צייבערייא. וויא אבער היינטע דיא נאטור-פֿאָרשער נאכוויזען, וואָרען אללע זיינע קונסטע ריין פֿיזיקאלישע. דיא געלעהרטען שפּאנישען יידען האטטען זאָ מאנכעס ניטצליכע ערפֿונדען אונד ענטדעקט; דאס אבער נאכהער בייא דער יודענ-פֿערפֿאָלגונג דער נאכוועלט וויעדער פֿערלאָרען געגאנגען איזט. דיא לענקבארע פֿלוג-מאשינע, מיט וועלכער מירצא זיינע געליעבטע אונד דען אל המון אים לעטצטען אויגענבליקע פֿאָם שייטער-הויפֿען רעטטעטע, קאָנן ערסט היינטע ערקלערט ווערדען; אבער אין דען שפּאנישען געשיכטס-ווערקען ווירד יענעם זאָנדערבארע עראייגניס אלס דיא האָכסטע צייבערייא בעצייכנעט.

V.

מיט דער נון בעענדעטען געשיכטע „דער שטערנ-זעהער" האבען וויר אונזערען לעזערן איינען איינערסט-שפּאננענדען אונד האָכ-אינטערעססאנטען וואהרען היסטאָרישען ראָמאן פֿאָרגעפֿיהרט. דיא געטרייען שילדערונגען, דיא גייסטרייכען געשפּרעכע אונד רעדען אין דיעזעם ראָמאנע, וויא אויך דיא מיטטהיילונגען אוס דער געשיכטע דער יודען אין שפּאניען אונד פּאָרטוגאל, ווארען רעכט אנציעהענד, אנרעגענד אונד האָכסט-בעלעהרענד, וועגן אויך אָפֿטערס זעהר טרויריג. וויר וואָללען נון יעטצט צור אבוועכסלונג איינע קורצע ערצעהלונג אוס דער געגענווארט אלס „פֿעליעטאָן" ליעפֿערן. דער פֿערפֿאססער אונזערעס היינטיגען נייען פֿעליעטאָנס איזט דאָקטאָר לעהמאנן, ראבבינער דער אָרטהאָדאָקסען געמיינדע אין מאינץ. וויר האבען פֿאָן דעמזעלבען פֿערפֿאססער שאָן איינסט איינען ראָמאן אונטער דעם טיטעל „הב! הב!" אין אונזערעם בלאטטע געבראכט, דער זיינערצייט פֿיעל אויפֿזעהען ערועגטע, אונד וויר זינד נון היינטע דער אנגענעהמען מיינונג, דאס אויך דיעזע נייע ערצעהלונג זיך איינעם אללגעמיינען בייפֿאללעם ערפֿרייען ווערדע.

געשעפֿטסבעריכט

געטריידע-געשעפֿט. פֿאָן ווייצען וואר געסטערן ווענינג צו מארקטע געבראכט, דער פֿערקויף וואר גוט. פֿערקויפֿט ווארדען 8000 מעטצער.

ווייצען, טהייס 200 מעטערצטר. 78 קילאָגראמם 13 גולד. 75 קר. — — 200 מעטערצטר. 78 קילאָגראמם 13·80 גולדען. — — 300 מעטער-צטר' 78 קילאָ 13.80 גולדען. 300 מעטערצטר' 77 קילאָ 13.55 גול. 200 מעטערצטר 77 קילאָ 13.75 גולדען.

קאָרן 450 מעטער-צענטנער 9,80—9.75 גולד.

האפער 7.86 גולד.

קוקורוץ 5,93—5.80 גולדען.

ווייצען פער פֿריה-יאהר 13,20—13.10 גולד.

קוקורוץ פער מאי - יוני 6.72—6,68 גולדען.

האפער פער פֿריה-יאהר 7.82—7,75 גולד.

רעפּס-קאָהל פער אויגוסט - סעפּטעמבער 14%—15, באנאטער פער יולי-אויגוסט 15⅜ גול'.

פּעסטער שלאכט-פֿיעהמארקט. דער אויפֿטריעב אויף דעם געסטריגען היער שטאטטגעפֿונדענען שלאכטפֿיעהמארקטע בעטרוג 946 שטיק אָכסען. מילך-קיהע — שטיק. פּרייזע פֿיר אָכסען 51¼—47 פֿל', פֿיר קיהע 47—44 פֿל' פֿיר ביפֿפֿעל 42—39 פֿל' פער 100 קילאָ שלאכט-געוויכט. זאממט פֿערצעהרונגס-שטייער.

וויענער פּרייזע.

פּעטראָלעאום 28—27¾ גול. פער 100 ק'.

ליינאָל 38½—38 גול' פער 100 קילאָגראמם.

ריבאָל 50—49½ גולדען. פער 100 קילאָ. —

שפּיריטוס 31¾ גולד. צו 10'000 ליטער-פּראָצענט. —

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 21-טען פֿעבער 1877.

ברינן 10 18 12 3 68

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר ברי"י רייז.

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פֿריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
ווייצען	נייער באנאטער	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	טהייס	74'6	12.60—12.75
"	"	75'5	12 85—13 05
"	"	76'4	13.10—13.20
"	"	77'3	13.25—13.35
"	"	78'3	13 45—13.55
"	"	79'2	13.60—13.65
"	"	80'1	—.—— —
"	פּעסטער באָדען	74'6	12.25—12.35
"	"	75'5	12.45—12.65
"	"	76'4	12.75—12 90
"	"	77'3	12.95—13.10
"	"	78'3	13.20—13.30
"	"	79'2	13.35—13.45
"	"	80'1	—.———
"	ווייסענבורגער	74'6	12.65—12.80
"	"	75'5	12.90—13.10
"	"	76'4	13 15—13.25
"	"	77'3	13.30—13 45
"	"	78'3	13.50—13.60
"	"	79'2	13.65—13.70

פֿריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
קאָרן	72	9,85—9,70
גערסטע מאלץ	62	8.55—7.30
גערסטע פֿיטטער	62	7.20—6,70
האפער	41	7 85—7 65
קוקורוץ באנאטער		6 05—5.90
אנדערער	73	5.90—5.75
הירזע		5.60—5.40

פער 100 קילאגראמם		
ווייצען	פער פֿריה-יאהר	13 10
		—.—
קאָרן	פֿריהיאהר	—.—
קוקורוץ		6 68 —
גערסטע		—.—
האפער	פֿריהיאהר	7 75 —
		.——
ריפּס		14.40

באללען-מעהל		פל.	קר.
נומער	0	25	—
"	1	24	—
"	2	23	—
"	3	22	—
"	4	21	—
"	5	19	50
"	6	18	40
"	7	17	40
"	8	14	40
"	8½	12	50
שפּיריטוס: אלטע מעהרערע פּראָפּיקטע		35.—	
נייע קארטאָפֿפֿעל		29.80	

קורז-טאבעללע פֿאָם 22. פֿעבער

געלד-קורז	פל.	קר.
זילבער-אגיא	113	10
דוקאטען	5	90
קאמסעריירע-אונגארישע 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראנקס)	9	87
נאפּאלעאָנדאָר	9	87
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	60	60
20 מארקשטיקע	12	10
פּאפּיער רובעל	1	54

לאָזע.	פל.	קר.
1839-ער ראָטשילד-לאָזע גאנצע	283	50
דטטא פֿינפֿטעל	283	50
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	106	—
1860-ער גאנצע	110	25
דטטא פֿינפֿטעל	118	25
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	135	25
דטטא 50	134	75
כאמא רעגולירונגס	21	50
טירקען-לאָזע	17	—
קרעדיט-לאָזע	161	75
ראָטה-לאָזע צו 40 גולדען	30	50
דאָנוי-דאמפּפשיפֿפֿאַהרטס-לאָזע	95	—
איננסבריקער לאָזע	18	—
קעגלעוויטש צו 10 גולדען	13	50
קראקויער 20	14	25
אָפֿנער 40	30	—
פּאלפֿי 40	28	—
רודאלפֿלאָזע 10	13	50
סאלם-לאָזע 40	37	50

לאָזע.	פל.	קר.
וואלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	15	80
סט. גענאָיס 40	18	50
סטאניסלויער 20	20	—
טריעסטער 100	121	—
דטטא 50	60	—
וואלדשטיין 20	22	—
ווינדישגרעטץ 20	23	50
אונגארישע פּרעמיענלאָזע צו 100 גולד.	71	50
דטטא צו 50 גולדען	71	—
וויענער לאָזע	94	—

ווערטה-פּאפּיערע.	פל.	קר.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	73	75
טעמעשוואר-באנאטער	71	75
זיעבענבירגישע	71	40
גאליציש	84	20
בוקאָווינער	82	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	98	75
וויינצעהענט-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	72	75
פּפֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	87	50
דער אונגארישען היפּאָטעקען באנק צו 5 איינהאלב פּראָצענט	79	25
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּראָצענט	81	—
דטטא צו 6 פּראָצענט	—	—
דער פּעסטער קאָממערציאל-באנק	88	50

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS
Budapest, 1877. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

18-טען אונד 19-טען דיעזעס הערדישטע היער איין געוואלטיגער שרעקען. דער ריכטער ערהיעלט נעמליך פאָם בעצירקס-נאָטער איינע צושריפט מיט גראָסעם אמטס-זיעגעל. דא דער הערר ריכטער יעדאָך ניכט שרייבען אונד ניכט לעזען קאָנן, ליעס ער דען דאָרפס-לעהרער האָלען, אום צו ערפאהרען, וואס אייגענטליך אין דיעזער אמטס-צושריפט שטעהע. דער הערר לעהרער, דער "מעהר אים קראָפפעל אלס אים קאָפפעל" האטטע, לאז אים דער צושריפט פאָלגענדע פירכטערליכען ווארטע הערוים: "בינגען 24 שטונדען האבען אללע מיליטער-פפליכטיגען יונגען לייטע מיט זאק אונד פאק בייא דער נעכסטען אייזענבאהנ-שטאציאָן צו ערשיינען!" — מאן קאָנן זיך דען יאממער דענקען, וועלכען דיא מיטטער, ברייטע אונד זאָנסטיגע פערוואנדטע דער יונגען לייטע ערהאָבען. באלד וואר זאָגאר דיא נאכריכט פערברייטעט, דאס 60 וואגגאָנס בערייט שטעהען, אום דיא מיליטער-פפליכטיגען אינס קריעגס-לאגער צו פיהרען. דיא יונגען לייטע איילטען אינס ווירטהס-הויז, אום צום אבשיעדע "איינע גלאז" צו לעערען. דיא גאנצע נאכט הינדורך האָרטע מאן אויף דער איינען זייטע דאס יאממערן דער מיטטער, אויף דער אנדערן זייטע דען געזאנג דער יונגען לייטע, וועלכע דיא זאָרגע "אים ווינע" צו ערשטיקען זוכטען. צופעלליג ערשיען יעדאָך דער שטוהל-ריכטער אים אָרטע, דער דיא צושריפט נאָך איינמאל פאָרלאז, וועלכע אייגענטליך לייטעטע: "יעדער מיליטער-פפליכטיגע האט דאס פערלאססען זיינעס אָרטעס, ווען דיעס אויך נור פיר 24 שטונדען געשיעהט, דעם ריכטער אנצוצייגען!" פאָן איינעם אויסריקען אין דען קריעג וואר אין דעמזעלבען אלזאָ גאר קיינע ערוועהנונג. נון איילטען אים פריידע אויך דיא מיטטער אונד ברייטע אינס ווירטהס-הויז, וואָ זיא אם אינטערהאלטע דער יונגען לייטע לעבהאפט טהיילנאהמען. דער גראָסע שרעקען האטטע אלזאָ איינען רעכט לוסטיגען אויסגאנג!

* (איין אונגעוואָהנליך האָהעס אלטער.) וויא דער "מאינצער איזראעליט" בעריכטעט, איזט אם 11-טען יענער אין אייזלעבען (דייטשלאנד) איינע יידישע וויטווע, נאמענס אָפפענהיים, אים אלטער פאָן 111 יאהרען, געשטאָרבען. זיא איזט נעמליך אם 20-טען אפריל 1766 געבאָרען וואָרדען. פאָר אנדערטהאלב יאהרען ערליטט זיא איינען ביין-בריך. ביז צו דיעזעם אונגליקספאללע ערפרייעטע זיך דיא שטיינאלטע פרויא שטעטס דער בעסטען געזונדהייט.

* (איין גאנציעהריגער שלאף.) הערר דר' בלאנדט אין פאריז טהיילט זיינע בעאָבאכטונגען מיט, איבער איינע פרויא, וועלכע דאס גאנצע יאהר אים צושטאנדע דעם שלאפעס זיך בעפאנד. ער זאגט אונטער אנדערעם: שאָן אלס מעדכען אים אלטער פאָן 18 יאהרען פערפיעל זיא אין איינען שלאף, דער פאָללע 40 טאגע דויערטע, אין איהרעם 21-טען יאהרע, וואָ זיא בערייטס פערהייראטעט וואר, פערפיעל זיא נייערדינגס אין איינען שלאף, דער פאָללע 50 טאגע אנהיעלט. פיער יאהרע שפעטער פערפיעל זיא נייערדינגס אין איינען טיעפען שלאף אים מאָנאטע מערץ 1871, אים ערסט אים מאָנאטע מערץ 1873 צו ערוואכען. דיעסמאל דויערטע דער שלאף אלזאָ איין פאָללעס יאהר. וועהרענד דער לאנגען שלאפ-צייט לאג דיא פרויא בעוועגונגסלאָז אונד וואר אם גאנצען קאָרפער זאָ שטארר, דאס עס בייא דער גראָסטען אנשטרענגונג ניכט מאָגליך וואר, איהר דען מונד צו אָפפנען. זיא ווירדע דענן אויך געוויס הונגערס געשטאָרבען זיין, אללײן דער ארצט ענטדעקטע אין איהרעם מונדע איינען פאלשען צאהן. דיעזען שריבטע ער מיט איינעם אינשטרומענטע הערויס אונד זאָ ענטשטאנד דיא נאָטהיגע אָפפנונג, דורך וועלכע דער שלאפענדען פאָן צייט צו צייט אין לאָפפעל זופפע אָדער קאפפע היניינגעטרייפעלט ווארדע. מערקווירדיג היעבייא איזט, דאס דיא פרויא דורך דיעזען לאנגען שלאף אימער פאָן איינער קראנקהייט בעפרייט ווארדע, אן דער זיא פריהער געליטטען האטטע. דר' בלאנדט עמפפיעהלט דאהער, דאס מאן ניעמאנדען אים זאָלך' לאנגעם שלאפע געוואלטזאם אויפריטטעלן מאָגע, דא עס זיך הערויסגעשטעללט, דאס איין זאָלכער איממער "היילברינגענד" וואר.

* (וואָצו אללעס דער טעלעגראף גוט איזט!) אוים קלויזענבורג ווירד דעם "שורנאל" בעריכטעט: אם 15. דיעזעס לאנגטע היער איין מאנן אן, דער זיך אלס "וואונדער-ראבבי" אויסגאב. אלסבאלד ווארדע דערזעלבע פאָן פיעלען יידישען מענגערן, ווייבערן אונד קינדערן בעשטירמט, דיא געבעט איהרען "ווינשען" דעם גראָסען וואונדער-ראבבי אויך היבשע "נדבות" בראכטען. דא זאה מאן ערסט, וועלד' פערשיעדענע "ווינשע" מאנכע דורך דיא קראפט איינעם וואונדער-ראבבי'ס ערפיללען צו קאָננען גלויבען. דער איינע ווינשטע, דאס זיין ווייב, מיט דער ער זייט 15 יאהרען אין קינדער-לאָזער עהע לעבטע, נאָך אים לייפע דעם יאהרעס איינען "בן זכר" ערהאלטע. דא קאם ווידער איינע טיעף געבייגטע מוטטער, וועלכע פיר איהרע טאָכטער איינען "חתן" פערלאנגטע. איין רעגאליען-פעכטער אוים איינעם בענאכבארטען דאָרפע ווינשטע, דאס דער מיניסטעריאל-ערלאס וועגען דער שאנקרעגאליען אויפגעהאָבען ווערדע, וויל איהם דיא פראָטאָקאָללירטען קייפלייטע דורך דעססערט-ווינע, ליקאָהרע אונד שפיריטוס פיעל שאדען פערורזאכען. קוים יעדאָך, דאס דיעזער דאס ציממער פערלאססען האטטע, אלס איינע גראָסע אנצאהל פאָן קייפלייטען ערשיען מיט דעם וואונשע, דאס מאן אויך ווענינער אלס איינען האלבען ליטער שפיריטוס אויסשענקען דירפע. גלייך היערויף ערשיען איין דאָרפס-יודע מיט דעם וואונשע, דער וואונדער-ראבבי מאָגע איהם איינע "קמיע" געבען, דאמיט זיין "קעססעל" מעהר בראנטוויין הערגעבע; איינע פרויא, דיא פאָם מאננע פערלאססען ווארדע, ווינשטע, דאס דער וואונדער-ראבבי איהר זאגע: וואָ איהר מאנן זיך אויפהאלטע, דאמיט דערזעלבע נאָך הויזע קאָממע אָדער איהר "גט" שיקע. — דיעזע אונד אונצעהליגע אנדערע ווינשע ווארדען דעם וואונדער-ראבבי פאָרגעלעגט, דער אבער אללען לייטען פאָללשטענדיגע ערפיללונג איהרער ווינשע פערשפראך. נור איינמאל קאם דער מאנן אין פערלעגענהייט. עס קאם צו איהם נעמליך איין אלטער, קראַפטלאָזער מאנן, דער ניכט מעהר דאס הויזירען פאָרטזעטצען קאָנטע אונד איינען אנדערן נאהרונגס-צווייג זוכטע. דער וואונדער-ראבבי פראגטע: "וואס ווינשט איהר דענן צו ווערדען?" דער גרייז ערווידערטע יעדאָך: "רעבבע! אינטעררירכטעט מיך אין אייערען "סתרי תורה", דענן איך וויל אויך איין וואונדער-ראבבי ווערדען!" דער פרעמדע וואונדער-ראבבי בעזאנן זיך ניכט לאנגע אונד ליעס דען גרייז דורך זיינען שנעלל-גבאי פאָר דיא טהירע זעטצען. דיעס יעדאָך וואר דעם קלויזענבורגער אָרטס-ראבבינער שאָן צו פיעל. ער ליעס דען וואונדער-ראבבי פראגען, וואָהער ער זייא? דיא אנטוואָרט לייטעטע: "אויס פאפא!" דא פאפא ביזהער ניכט אלס דער זיטץ פאָן גראָסען "בעלי מקובלים" בעריהמט וואר, ליעס מאן זאָפאָרט נאָך פאפא אים אויסקינפט טעלעגראפירען. דיא ריק-אנטוואָרט לייטעטע: דער וואונדער-ראבבי זייא איין געוואלטיגער — בעטריגער! מאן וואָללטע אין קלויזענבורג קיינען לערם שלאגען, דאמיט קיין "חילול השם" ענטשטעהע: מאן געשטאטטעטע עס פיעלמעהר דעם ערבערמליכען שווינדלער, דאס ער אין אללער איילע זיך אים דעם שטויבע מאכע. מערקווירדיג איזט עס, דאס דיעזער מענש אין דעברעצין אינגעשטאָרט אינגעפעהר 6 וואָכען פערווייללטע אונד דען לייטען איבער 1000 גילדען אויספאָפפטע. וויר מאָכטען נון פראגען: וואָצו דענן דער טעלעגראף? העטטען דיא דעברעצינער יודען ניכט עבענפאללס אים אויסקינפט איבער דיעזע שווינדעלייא אין פאפא טעלעגראפיש אנפראגען קאָננען?

שטאדט אונגעשטאָרט בעטראכטיגען צו קאָננען. וואר דאס יונגע עהע-פאאר שאָן זאָנטאג דאָרטהין געראייזט, אָבוואָהל דיא פייערליכקייטען ערסט זאמסטאג אונד דיא פאָלגענדען טאגע בעגיננען זאָללטען.

דאס וואר איינע גליקליכע צייט פיר דיא יונגע פרויא! איהר זאָנסט זאָ בעשעפטיגטער מאנן געהאָרטע איהר יעטצט גאנץ אללעין אן. ארם אין ארם מיט איהם, דורכצאָג זיא גאנץ וויען, דעססען קונסט-שעטצע אונד מערקווירדיגקייטען ער איהר צייגטע אונד אויך מיט פערשטענדניס ערקלערטע. דען אבענד פערבראכטען זיא גאנץ פערגניגט אין דען טהעאטער. אויך דער פרייטאג-אבענד בראכטע זיינע גענוססע. מאן בעזוכטע דען איזראעליטישען כאָר-טעמפעל, דער גראָסארטיגע געזאנג דעס קאנטאָרס זולצער אונד זיינעס כאָרס ענטציקטע דיא לייטע. אויך פריעדריקע, וועלכע אָבען, אויף דער פרויען גאללעריע זאס, ערגאָטצטע זיך דאראן, נור ערגערטע עס זיא, דאס דיא פרויען צו פרייא אויף דען גאללעריען זיצען, זאָ דאס דיא מעננער מיט איהנען קאָקעטטירען קאָננען. אלס זיא זיך דאנן ביים נאכטמאהל אים יידישען גאסטהויזע דאריבער בעקלאגטע, דא מאכטע איינער דער געסטע פאָלגענדען וויטץ: אונזער נייער פרעדיגער מאננהיימער האט היער צוויא זאמסטאגע נאכאיינאנדער צוויא פרעדיגטען געהאלטען. דיא ערסטע פרעדיגט הייסט: "דער בליק נאָך אָבען" — אונד דיא צווייטע הייסט: "דער בליק נאָך אונטען". דיא מעננער בעפאָלגען נון דיא ערסטע פרעדיגט אונד בליקען נאָך אָבען אויף דיא גאללעריע צו דען שאָנען, פיין הערויסגעפוטצטען דאמען — אונד דיא דאמען געהאָרכען דער צווייטען פרעדיגט אונד קאָקעטטירען נאָך אונטען צו דען הערען.

זאמסטאג אום 3 אוהר נאכמיטטאגס עמפפינג נון דיא מיט בלומען, טעפפיכען אונד פאהנען געציערטע רעזידענצשטאדט איהרען געליעבטען מאָנארכען. אם באהנהאָפע קאם ער אן, אומגעבען פאָן אונגארישען מאגנאטען אין איהרער נאציאָנאל-טראכט. דיא מוטטער דעם קאיזערס, ערצהערצאָגין זאָפיע, אללע איבריגען פרינצען אונד פרינצעססינגען אונד דיא שפיטצען דער בעהערדע עמפפינגען איהן. דער אָבער-בירגערמייסטער פאָן וויען היעלט איינע בעגייסטערטע רעדע. דאנן צאָג דער פרעכטיגע צוג דורך דיא שטראססען, דערען פענסטער אום האָהע פרייזע אן פרעמדע צושויער פערמיעטהעט וואַרען.

אויך דיא וויענער יודען האטטען דען ראבבינער מיט דעם ספר תורה דעם קאיזער ענטגעגענגעשיקט. איינע גראָסע מענשען-מענגע האטטע זיך אום דיעזע דעפוטאציאָן דער איזראעליטישען געמיינדע געזאממעלט, דיא בעהאָרדע גאב אויך דיעזער דעפוטאציאָן איינע עהרען-וואכע. אלס נון נאכהער דיא יודען אויף דיעזער "עהרען-וואכע" שטאָלץ וואַרען, דא ווארדע אמטליך בעקאננט געגעבען, דאס דיעזע וואכע קיינע עהרען-וואכע פיר דען ראבבינער אונד דיא תורה וואר, זאָנדערן איינע זיכערהייטס-וואכע, אום דען אנדראנג דער גראָסען פאָלקס-מענגע צו פערמיידען. — זאָ זוכטע מאן נאָך דאמאלס דיא פריידע דער יודען צו פערבישטערן.

אבענדס וואר איינע גראָסארטיגע בעלייכטונג. דיא שטראססען בילדעטען איין ליכט-מעער, דער האָהע טהורם דער שטעפאנס-קירכע שטראהלטע פאָן אונטען ביז אָבען אין גראָסארטיגער בעלייכטונג. אן דעם איזראעליטישען טעמפעל וואר איין בילד בעלייכטעט, וועלכעס איינען אלטען נעבונדענען יודען פאָרשטעללטע, דעם מאן נון דיא קעטטען אבצונעהמען בעגיננט. דער דאָקטאָר זעבולאָן אונד פריעדעריקע שטאנדען פאָר דיעזעם בילדע אונד בעטראכטעטען עס מיט גראָסעם אינטערעססע. — אלס פלאָטצליך איינע פרעמדע דאמע פאָן הינטען דעם דאָקטאָר זעבולאָן אויף דיא שולטער קלאָפפטע אונד איהן אנרעדעטע. פריעדעריקע ווענדעטע זיך נון אום, אבער דיא דאמע וואר ניכט מעהר צו זעהען; שטוינענד זאה פריעדעריקע איהרען מאנן אן, ער אבער שטאממעלטע: "קאָמם אינס קוואַרטיער, עס איזט צו שפעט, וויר האבען גענוג געזעהען."

שווייגענד אונד שלעכט געשטיממט גינגען זיא אין איהרען נאכט-האף. דאָקטאָר זעבולאָן בליעב איינזילביג אונד שפראך קיים איין וואָרט. פריעדעריקע האטטע ניכט דען מוטה, איהרען מאנן איבער זיינע פלאָטצליכע מיסשטיממונג צו בעפראגען.

אלס פריעדעריקע אם אנדערן מאָרגען ערוואכטע, ערשראק זיא איבער דאס שלעכטע אויססעהען איהרעס מאננעס, בעזאָרגט פראגטע זיא איהן נאָך זיינעם בעפינדען. ער אבער אנטוואָרטעטע אויסווייכענד. ער וויססע עס זעלבסט ניכט, ער מיססע זיך אבענדס צופאָר ערקעלטעט האבען. —

מיט גראָסטער אונרוהע גינג ער אויף אונד אב, ער האט דיא גאנצע נאכט קיין אויגע צוגעטהאן. פלאָטצליך בליקטע ער אויף זיינע אוהר אונד זאגטע צישטערנד: "עס איזט 8 אוהר, איך מוס אויף איינע שטונדע וועגגעהען, איך מוס נאָך עטוואס אין אָרדנונג ברינגען."

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

פֿאסט האבען ווירד. וויא עס שיינט, קיממערט זיך יעדאָך הערר טרעפֿאָרט אים דאס פארלאמענט עבען זאָ וועניג, אלס מאנכער „ראש הקהל" אים זיינע „קהלה" זיך קיממערט. אונזערעס עראכטענס דירפֿטע דאס סעמינאר מיט דעם „געשמיקטען אלטארע" נאָך מאנכען שטורם צור פֿאָלגע האבען.

* (טאָדעס-פֿאלל.) הערר עמאנועל אייזלער אוים וואג-פֿריישטאדטל, מיטגליעד דער יידיש-אָרטהאָדאָקסען הירכפֿיהרונגס-קאָממיססיאָן, איזט פֿרייטאג פֿריה געשטאָרבען. דיא לויה האט געסטערן, זאָנטאג, שטאטטגעפֿונדען. הערר אייזלער האט זיך שאָן אים קאָנגרעססע זעהר בעמערקבאר געמאכט. ער האט איין אייגענעס אָרגאניזאציאָנס-שטאטוט אויסגעארבייטעט, וועלכעס פֿאָם קאָנגרעססע יעדאָך ניכט איינמאל צור „דרוקלעגונג" אנגענאָממען וואורדע. הערר אייזלער, איין מאנן פֿאָלל מיטה אונד איבערציינגונג, לעגטע געגען איינע זאָלכע ניכט-בעאכטונג זיינער ארבייט פראָטעסט איין. דער פרעזידענט דעם קאָנגרעססעס ערווידערטע היערויף: „איהרע ארבייט קאָננטע ניכט געדרוקט ווערדען, וויל זיא פֿיעלע שפראכ-פֿעהלער האט!" דא ערהאָב זיך הערר אייזלער מיט געוואָהנטעם פֿייער-אייפֿער אונד זאגטע: „מיין שטאטוט האט פֿיעללייכט שפראכ-פֿעהלער, אללײן דאס קאָנגרעס-שטאטוט האט יא געדאנקענ-פֿעהלער. נון ווערדען זיא וואָהל איינזעהען, דאס שפראכ-פֿעהלער זיך לייכט אויסבעססערן לאססען, ניכט אבער געדאנקענ-פֿעהלער; מיט אנדערן וואָרטען: מיין שטאטוט פֿערשטאָסט נור געגען דיא שפראכ-לעהרע, וואָביי מאן וואָהל נאָך איין רעכט פֿראָממער יודע בלייבען קאנן; דאס קאָנגרעס-שטאטוט פֿערשטאָסט אבער געגען דען „שלחן ערוך", אין פֿאָלגע דעססען עס פֿיר דיא אָרטהאָדאָקסע יודענהייט אונאננעהמבאר איזט!" — מאן ליעס דען אלטען מאנן רעדען, זיין שטאטוט וואורדע געדרוקט, אבער טראָטצדעם ניכט אנגענאָממען. וויא זעהר הערר אייזלער פֿיר דען שלחן ערוך קעמפֿטע, געהט אויס דער טהאטזאכע הערפֿאָר, דאס אין זיינעם שטאטוטע איין אייגענער פאראגראַף פֿיר „עירוב" זיך בעפֿאנד. הערר אייזלער איזט, איינעם טאפֿפֿערן העלדען גלייך, מיטטען אים קאמפֿפֿע געשטאָרבען. דיא אָרטהאָדאָקסע יודענהייט האט דורך זיינען טאָד איינען עמפֿפֿינדליכען פֿערלוסט ערליטטען. תנצב"ה.

* (דיא רעפֿאָרם-יודען אין דייטשלאנד.) איין געווייססער דר' זאָנגער פֿעראָפֿפֿענטליכט אים „איזראעליט" איינען ריקבליק אויף דאס פֿערפֿאהרען דער רעפֿאָרם-יודען אין דייטשלאנד געגען דיא אָרטהאָדאָקסען. וויר וואָללען היער איינינע פונקטע מיטטהיילען, וויל היעראויס צו ערזעהען איזט, וויא וייט אויך געבילדעטע יודען זיך צו געוואלט-אקטען הינרייססען לאססען קאָננען. אָ ווירד מיטגעטהיילט, דאס דער פֿאָרשטאנד דער רעפֿאָרם-געמיינדע אין פֿראנקפֿורט אם מאין דאס שטודיאום פֿאָן תלמוד אונד ביבעל דורך דיא פאָליציי פֿערפֿאָלגען ליעס. דער רעפֿאָרם-פרעדיגער דר' הע ם ליעס זאָגאר גרייזע מעננער, וועלכע צו שטרענגען אָרטהאָדאָקסיע געהאָרטען, דורך שאנדארמען אויף דער גאססע אויפֿפֿאנגען אונד אין דען רעפֿאָרם-טעמפעל שלעפּפען. איין אנדערער רעפֿאָרם-פרעדיגער, דער אונטער זיינער לייטונג אויך איינע שטרענג אָרטהאָדאָקסע לאנד-געמיינדע האטטע, ליעס דיעזער געמיינדע דיא ספרי תורה וועגנעהמען אונד דיא סינאגאָגע שפּעררען, דאמיט דיא לייטע אין דען רעפֿאָרם-טעמפעל איינער בענאכבארטען געמיינדע געהען מיססען. אין זיינעם בעריכטע אן דיא רעגיערונג איבער דיעזען געוואלט-אקט זאגטע דער ערוועהנטע פרעדיגער אונטער אנדערעם: „איך מוס דער האָהען רעגיערונג געגענאיבער דיא ערפֿאהרונג אויסשפרעכען, דאס פֿיר געמיינדען, וועלכע דיא רעפֿאָרם ווידערשפענסטיג צוריקווייזען, נור איין ווירקזאמעס מיטטעל פֿאָרהאנדען, דיעס מיטטעל איזט — דער „פאָליציי-שטאָק"!" — נון, וויר וואָללען דיא ווייטערען אויספֿיהרונגען מיט שטיללשווייגען איבערגעהען. זאָפֿיעל נור איזט געוויס, דאס מאן „מיט איינעם שטאָקע" נאָך ניעמאנדען פֿיר איינע זאכע געוואָננען האט. איינע רעפֿאָרם, וועלכע דען „פאָליציי-שטאָק" געברויכט, ווירד געוויס דיא לייטע ניכט פֿיר, זאָנדערן געגען זיך האבען. געגען איינע רעליגיאָזע איבערציינגונג קאנן מאן מיט קיינעם פאָליציי-שטאָק אנקעמפֿפֿען. דאָרט, וואָ „שייטער-הייפֿען" ניכט גענוצט, ווירד מאן איינען „שטאָק" געוויס נאָך וועניגער פֿירכטען.

* (איינע גראָס-ארטיגע שפענדע.) באראָן ליאָנעל פֿאָן ראָטהשילד אין לאָנדאָן האט צו גונסטען דער אויסגעטריעבענען יודען אין רומעניען דען בעטראג פֿאָן 200 פֿונד שטערלינג (איבער 2000 גולדען) געשפענדעט. עס איזט דיעס אללערדינגס איינע רעכט היבשע „נדבה", דיא אבער עבען נור איין ראָטהשילד לייכט געבען קאנן! —

* (איין שטודענטישער געגענ-בעזוך.) וויא אויס קאָנסטאנטינאָפעל בעריכטעט ווירד, ווערדען דיא סאָפֿטאס (טירקישע שטודענטען) דען אינגארישען שטודענטען איינען געגענ-בעזוך אבשטאטטען, צו וועלכעם צוועקע בערייטס איינע דעפוטאציאָן געוועהלט וואורדע. עס איזט וואהרשיינליך, דאס דיעזע דעפוטאציאָן שאָן נעכסטען מאָנאט היער איינטרעפֿפֿען ווערדע. — וויר גלויבען יעדאָך, מאן האבע אין קאָנסטאנטינאָפעל יעטצט אנדערע שמערצען, אלס מיט געגענ-בעזוכען זיך צו בעפֿאססען. אין איינעם איינגענבליקע, וואָ עס זיך אום דיא „ניבעזעטצונג דעס טירקישען טהראָנעס" האנדעלט, זאָללטע מאן אן עהנליכע לעכערליכקייטען גאר ניכט דענקען. אונס וויללס שיינען, דאס ניכט בלאָס דער סולטאן אן „געהירנ-ערווייכונג" ליידעט, זאָנדערן דאס אויך דיא הערדען „סאָפֿטאס" ציעמליך „נעררייש" זינד. דאנן זאָללטען זיא אבער ניכט שאָן אים נעכסטען מאָנאטע איהרע רייזע היערהער אנטרעטען, זאָנדערן — אם „ערסטען אפריל!"

* (ביים קארטענ-שפיעלע אלס „גיפֿט-מישער" פֿערראטהען.) אים קלאסטי (באָהמען) ווירד איבער פֿאָלגענדען פֿאלל בעריכטעט: איין געווייססער יוסף האָפֿפֿמאנן שפיעלטע אין איינעם ווירטהסהויזע קארטען, וואָביי יעדאָך אונטער דען שפיעלערן איין שטרייט ענטשטאנד. — איינער דיעזער שפיעלער ריעף דעם יאָזעף האָפֿפֿמאנן צו: „דוא שלעכטער קערל, דוא ווירסט מיך דאָך ניכט פֿערגיפֿטען, וויא דוא דיין ערסטעס וייב פֿערגיפֿטעט האסט!" האָפֿפֿמאנן וואורדע ביי דיעזען וואָרטען טאָדט-בלאס. איין שאנדארם האָרטע יעדאָך דיעזען פֿאָרוואורף צופֿעלליג צו אונד מאכטע היעפֿאָן ביי דער פאָליציי דיא אנציינע. ביי דער אונטערזוכונג ערגאב זיך פֿאָלגענדעס: דיא ערסטע פֿרויא דעם האָפֿפֿמאנן שטארב אים וואָכענ-בעטטע. ער ריעף צו דערזעלבען קיינען ארצט, זאָנדערן רייכטע איהר איינע „ארצנייא", דיא ער זעלבסט בערייטעט האטטע. פֿאָר איהרעם טאָדע, אלס פֿיעלע לייטע אים קראנקענ-צימטער זיך בעפֿאנדען, ריעף דיא שטערבענדע מיט ציטטערנדער שטיממע: „יאָסעל, יאָסעל, דוא האסט מיך פֿערגיפֿטעט!" דיא ארצטע פֿאנדען אם טאָדטען קארפער טראָטצדעם קיינע צייכען איינער פֿערגיפֿטונג. האָפֿפֿמאנן בליעב דאהער אויף פֿרייעם פֿוסע אונד הייראטעטע אלסבאלד איין מעדכען, מיט דעם ער שאָן פֿריהער איין „אינערלייבטעם פֿערהעלטניס" האטטע. אין פֿאָלגע דיעזעס פֿאָרוואורפֿעס וואורדע דער טאָדטע קארפער אויסגעגראבען אונד נייערדינגס אונטערזוכט. יעטצט בעהויפטען דיא ארצטע, דאס איינע פֿערגיפֿטונג דורך „ארזעניק" פֿאָרליעגע. האָפֿפֿמאנן וואורדע פֿאָרלויפֿיג פֿערהאַפֿטעט.

* (איין שרעקען מיט לוסטיגעם אויסגאנגע.) אוים זעמפלינ-וואשארהעלי ווירד פֿאָלגענדעס בעריכטעט: אם

פֿאָלליעטאָן.

אים נאררענ-הויזע.

(1-טע פֿאָרטזעטצונג.)

מיט דעם וויעדער-ערשיינען דעם דאָקטאָרס זעבולאָן ערהאָלטע זיך דיא קראנקע פֿריעדעריקע נאָך אונד נאָך, זאָ דאס זיא שאָן נאָך וועניגען מאנען גענזונד וואורדע. דיא מוטטער וואוסטע נון דען מאנן צו איבעררעדען, דאס לעבען דער איינציגען טאָכטער צו שאָנען, אונד דיעזער דען געליעבטען איהרעס הערצענס צום מאנגע צו געבען. — הערר זאלין ליעס נון זיינע וויעדער-גענעזענע טאָכטער אין זיין צימטער קאָממען. היער זאגטע ער איהר דיא גרינדע, ווארום ער זיא דעם דאָקטאָר ניכט געבען וואָללטע. ער ערצעהלטע איהר אללעס, וואס ער פֿאָן דעם טרייבען דעס דאָקטאָרס אין וויען האָרטע; אבער, וויא עס שאָן געוואָהנליך איזט, פֿריעדעריקע ליעס זיך ניכט אברעדען אונד וואר פֿאָן איהרעם געליעבטען ניכט אבצובריננגען.

„נון גוט! (זאגטע דאנן דער פֿאטער) דוא מאגסט איהן הייראטען. איך פֿערפֿלוכע דיך ניכט אונד געבע דיר נאָך איינע בעדייטענדע מיטגיפֿט; אבער מיין קינד ביזט דוא ניכט מעהר פֿאָן דעם טאגע אן, אן וועלכעם דוא דאס וייב דעם דאָקטאָרס ווירסט. איך אונד דיינע מוטטער ווערדען ביי דיינעם האָכצייטס-פֿעסטע ניכט זיין. נון וועהלע צווישען אונס אונד איהם!"

וויא וויר נון געזעהען האבען, האט פֿריעדעריקע דען דאָקטאָר געוועהלט; אבער איהרע עלטערן האבען איהר וואָרט געהאלטען. אן דער האָכצייטס-טאפֿעל יובעלטען הונדערטע פֿראָהליכער געסטע; אבער דיא עלטערן דער בראוט יובעלטען ניכט מיט איהנען. ביז צום אנדערן מאָרגען דרעהטען זיך אים באלל-זאאלע דיא האָכצייטס-געסטע אים טאנצען, וועהרענד הערר אונד פֿרויא זאלין צו הויזע זאסען אונד וויינטען. איהר הויז וואר וויעדער פֿעראיינזאמט, וויא אין דען ערסטען צעהן יאהרען נאָך איהרער הייראטה, אלס זיא נאָך קיין קינד האטטען. פֿריעדעריקע טראָסטעטע זיך דאמיט, דאס עס בלאָס איינע פֿאָראיבערגעהענדע „קאפריציאָנע" פֿאָן איהרען עלטערן איזט, אונד דאס זיא שאָן מיט דער צייט וויעדער גוט ווערדען, זאָבאלד זיא דיא סאָלידע אונד בראווע אויפֿפֿיהרונג איהרעס שוויעגערזאָהנעס זעהען ווערדען.

צווייטעס קאפיטעל.

פֿריעדעריקעס האָכצייט וואר שאָן אים שפעטהערבסטע געפֿייערט וואָרדען; אים זאָממער דעם קאָממענדען יאהרעס וואָללטע דאס יונגע עהע-פאאר, וויא דאס יעטצט שאָן מאָדע איזט, איינע האָכצייטס-רייזע אונטערנעהמען. אומזאָנסט פֿערזוכטע דער דאָקטאָר, זיך מיט זיינעם שוויעגער-פֿאטער צו פֿערזאָהנען. דענן הערר זאלין בליעב אונערבּיטטליך — אונד דיא מוטטער? נון, זיא העטטע גערנע איהרע טאָכטער בעזוכט אונד געשפראָכען, אבער דער ווילע איהרעס מאננעס וואר איהר וויא איין געזעטץ.

פֿריעדעריקע לעבטע אינדעססען גליקליך. דער דאָקטאָר וואר צערטליך אונד אויפֿמערקזאם געגען זיין יונגעס וייב, אויך האטטע ער איהר ערלויבט, דאס הויז גאנץ יידיש צו פֿיהרען אונד דיא יידישען עהע-געזעטצע צו האלטען. דאס פֿיעלע געלד, וועלכעס דער דאָקטאָר אלס מיטגיפֿט בעקאָממען האט, גאב ער אין איינע שפארקאססא; דענן דאָקטאָר זעבולאָן וואר איין געזוכטער ארצט אונד קאָננטע דאהער פֿאָן זיינען איינקינפֿטען לעבען.

פֿאָר דעם מאָנאטע אויגוסט קאָננטע דאָקטאָר זעבולאָן זיינע קראנקען ניכט פֿערלאססען. יעטצט אבער מאכטע ער זיך פֿרייא אונד רייזטע מיט זיינער יונגען פֿרויא נאָך וויען, אום ביי דען פֿייערליכקייטען אונד פֿעסטליכקייטען צו זיין, וועלכע צו עהרען דער ריקקעהר דעס קאיזערס פֿראנץ יאָזעף אויס אונגארן פֿעראנשטאלטעט וואורדען.

עס וואר נעמליך אים יאהרע 1852. נור וועניגע יאהרע צופֿאָר ערלאָש אין אונגארן דאס פֿייער דער רעוואָלוציאָן, וועלכע מיט רוסלאנדס הילפֿע ניעדערגעוואָרפֿען וואָרדען. דיא גראָסען גענעראלע דער אונגארן וואָרען בעזיעגט, געפֿאנגען, היגגעריכטעט אָדער לאנדעס-פֿליכטיג. יעטצט נון לאג דיא רוהע איינעם גראבעס אויף דעם לאנדע. דער יונגע קאיזער האטטע אונגארן בעזוכט אונד וואר איבעראלל גוט עמפֿפֿאנגען וואָרדען. מאן גלויבטע דאמאלס, אונגארן ווייא נונמעהר וויעדער גוט עסטערייכיש, האבע זיינע פֿרייהייטען אונד רעכטע פֿערגעססען, אונד וויא דורך דיא הערצענסגיטע דעס קאיזערס וויעדער אן דאס הויז האבסבורג אנהענגליך. — זאָ וואר דענן איין פֿייערליכער עמפֿפֿאנג דעם קאיזערס אין וויען בעפֿאָהלען וואָרדען, אונד מאן פֿאָלגטע מיט געוואָהנטער בעגייסטערונג דעם בעפֿעהלע. דיא גראָסטען פֿארבערייטונגען וואורדען געטראָפֿפֿען, אונד הונדערטטויזענדע פֿאָן פֿרעמדען רייזטען נאָך וויען, אום דען עמפֿפֿאנגס-פֿייערליכקייטען בייצוואָהנען; אונטער איהנען אויך דאָקטאָר זעבולאָן אונד זיינע פֿרויא.

פֿריעדעריקע וואר נאָך ניע צופֿאָר אין וויען געוועזען. אום אלזאָ אללע מערקווירדיגקייטען דער רעזידענץ-